

VÝROČÍ

Říká se, že revoluce požívá své děti a ti co jsou na počátku dění v čele, bývají často později nejen zapomenuti, ale nejednou odklizeni do ústraní, pokud jim přímo nejde o život. Takový osud stihnul Dantona v roce 1794 nebo o 140 později Röhma. Ale o těchto osobách nebo dokonce jejich charakterech nemluvíme. Jsou jen příklady k danému úsloví. Možná bychom si měli vybavit někoho nám bližšího. Zapátrejme v nedávné paměti. Nejlépe v naší, snad zatím poslední revoluci z listopadu 1989 zda má nějaké oběti ze svých řad?. Sice ne krvavé, ale tzv. politických bude celá řada zcela určitě. Hvězda listopadových balkonů Prof. Ing. Valtr Komárek splňuje tuto kategorii zcela určitě.

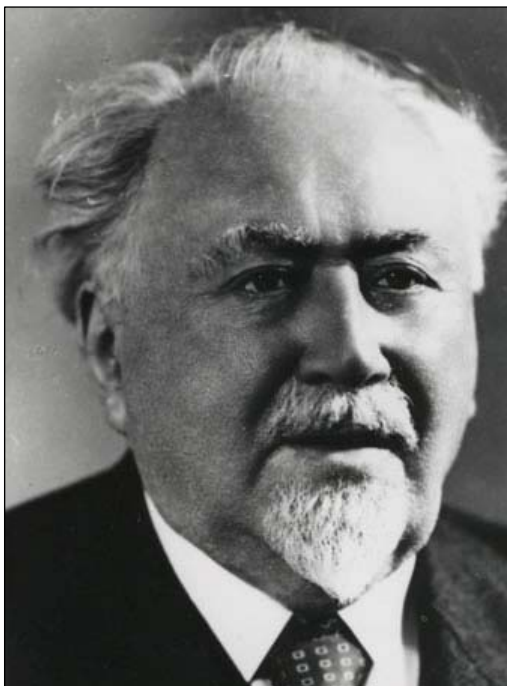
Použijeme-li paralelně přirovnání, pak velkou revolucí v oblasti ekonomiky byl zcela jistě zákon č. 92/1991 Sb. přijatý Federálním shromážděním dne 26. února 1991 o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, tedy zákon o privatizaci. Je tomu tedy právě dvacet let co začala éra převodu majetku z rukou státu nejprve v malé privatizaci a později v té velké kupónové. Kdo byl tím důležitým dítětem, které ona revoluce zlikvidovala. Jediný adept na takové označení je bývalý šéf Centra kupónové privatizace Jaroslav Lizner. Na hodnocení jeho osoby, stejně tak jeho vinny či nevinny v kauze akcií Mlékárny Klatovy, a.s. je z pohledu historického příliš brzo, přesto je dobré si při příležitosti tohoto výročí těmito řádky tu dobu i osobnosti připomenout.

Z výročí osobností bychom si měli připomenout především 180. výročí narození arch. Josefa Hlávky, který je zejména pro náš nadační fond představitelem zázračného podnikatele a mecenáše a pevně věříme, že se takových osobností i v dnešní době bude objevovat stále víc a víc.

Můžeme vzpomenout i výročí Gutenbergova vynálezu, resp. zahájení tisku jeho bible 23. února 1455 a neměli bychom zapomenout ani na grafika Maxe Švabinského, který ač se to nezdá má vztah i k cenným papírům.

Každopádně únor není jen výročím černého dne kapitalismu i této země z roku 1948.

Praha, 23.2.2011

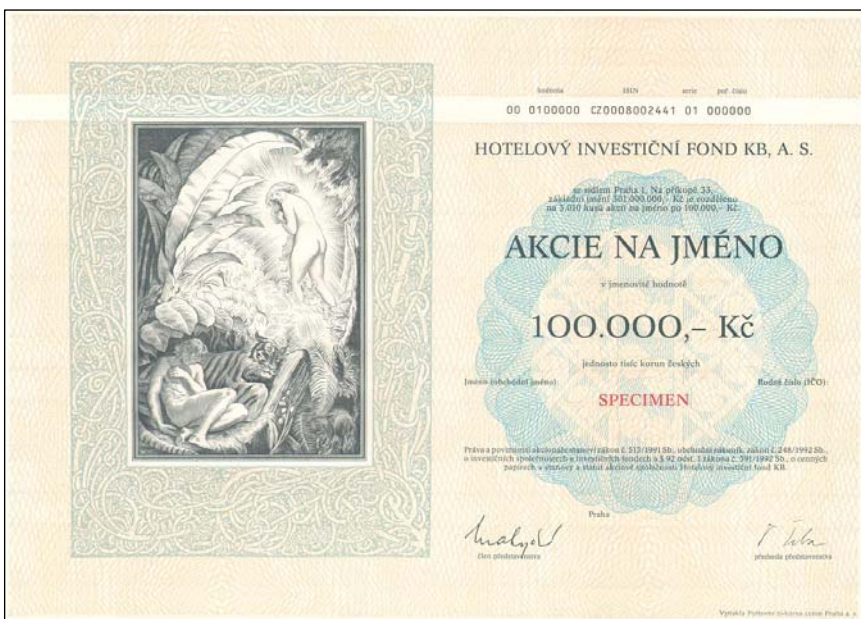
^ Portrét z mládí, asi z roku 1900
< oficiální portrét AMU k profesuře

Max Švabinský

celým jménem Maxmilian Theodor Jan Švabinský se narodil 17. září 1873 v Kroměříži a zemřel 10. února 1962 v Praze.

Malíř, grafik a rytec. Autor některých našich bankovek a poštovních známek.

Jeden z nejvýznamnějších českých umělců dvacátého století, který byl obdivován pro neobyčejnou kreslířskou zručnost a rozmanitost grafických technik. Příkladnou celoživotní prací, spojenou s neutuchající láskou k přírodě, vytvořil dílo, jež prověřil čas. Na jeho portrétech se můžeme setkat s mnoha významnými osobnostmi jeho doby. Společně s Janem Preislerem, Antonínem Slavíčkem a Milošem Jiránkem patří ke generaci umělců, kteří položili základy našeho moderního výtvarného umění 20. století. Švabinský se také velkou měrou podílel na zviditelnění českého výtvarného umění v celé Evropě.

C0692 - Akcie na jméno Hotelového investičního fondu KB, a.s., emise 01, rok 1993, tisk Poštovní tiskárna cenin Praha, a.s., motiv od Max Švabinského provedený v ocelotisku.

JITŘENKA Z HANÉ

Vypadá to jako začátek tradice, když opět v únoru, tak jako loni otevíráte článek o čokoládovně. Dnešní článek však bude o menší firmě než byla Orionka, je však pravdou, že bude opět o výrobci cukrovinek, tentokrát však z Moravy.

Průmysl na Moravě byl oproti českým zemím v jiném stupni vývoje a především v jiném složení oborů. Silně průmyslový sever s množstvím hutí, železáren a dolů silně kontrastuje s jižní vysloveně zemědělskou krajinou plnou vinné révy a sladkého ovoce až po velké množství cukrovarů. Na pomezí obou krajů se objevuje úrodná krajina, kde se zrodil převážně průmysl lehký a spotřební. Kromě různých strojíren je zde bohatě zastoupen např. oděvní průmysl a především zpracovatelský a spotřební průmysl. Bohatá Haná dávala možnost výroby sladu a piva, které je více doménou Čech, ale také kořalky, která je typickou pro Slovensko. Morava je zkrátka spojnicí jihu se severem stejně jako západu s východem. V tomto pomezí se zrodila továrna na cukrovinky a čokoládu, která nedlouho po svém vzniku přijala jméno Zora.

Toto jméno je staré slovanské jméno bohyně krásy, úsvitu a červánků známá také jako nebeská nevěsta. Typičtější je však její přirovnání jako ranní nebo večerní hvězda a ve významu slovanského jména je nejuvýstižnějším výrazem jméno Jitřenka.

Přece jen než bylo toto jméno zakotveno v názvu uběhla nějaká doba, tak se vraťme v čase. Píše se rok 1890 a v německé Olomouci, stejně jako na celé Haně se probouzí český živel a snaží se prosadit vedle německého. Nejen svoji řečí, svým divadlem, tiskem, ale i českým průmyslem. Není to snadné a od první myšlenky v roce 1895 naráží jednotlivci myšlenky na řadu překážek z obchodnických kruhů, ale nakonec se i pod vlivem z Čech podařilo spojit síly a v dubnu 1898 dochází k svolání obchodnictva zvoucí k upisování podílů na nově zakládaném podniku pro výrobu cukrovinek a čokolády. Podnik byl založen jako společenstevní pod názvem První společná moravská továrna na cukrovinky a čokoládu v Olomouci, zapsané společenstvo s ručením omezeným. Ustavující valná hromada se konala 25. listopadu 1898 a byl upsán kapitál ve výši 30.000 zlatých tedy 60.000 K.

Zvolenému ředitelstvu a výboru bylo uloženo, aby připravil vše potřebné, zejména místnosti provozní a kapitál, aby výroba mohla být započata v co nejkratším čase. Ale nejlépe bude, když necháme promluvit přímo dobové prameny píšící o historii společnosti: *Když konečně upraveny byly v domě Občanské záložny na Dolním náměstí pro výrobu vhodné místnosti za roční nájemné 1.850 zlatých získané, zahájena byla dne 12. června 1899 slavnostním způsobem výroba a práce nového podniku s 15 dělníky. Jako skoro každý podobný na svépomoci založený podnik, bojoval i tento z počátku s různými překážkami, zejména s nedostatkem kapitálu, který musel výpůjčkou býti doplněn, s nepochopením vlastních lidí a nepřízní tehdejší radniční správy (pozn. - radnice byla ovládnána Němci). Avšak výrobky zavedly si potěšitelně cestu k zákazníkovi i konsumujícímu obecenstvu a výroba byla na pozvolném, ale stálém vzestupu. Teprve od roku 1902 počínajíc provázeny byly úspěchy obchodní, díky opatrnému hospodaření, také zdarem finančním. Svou hospodářskou potencií stal se podnik důležitým článkem české menšiny olomoucké a její oporou.*

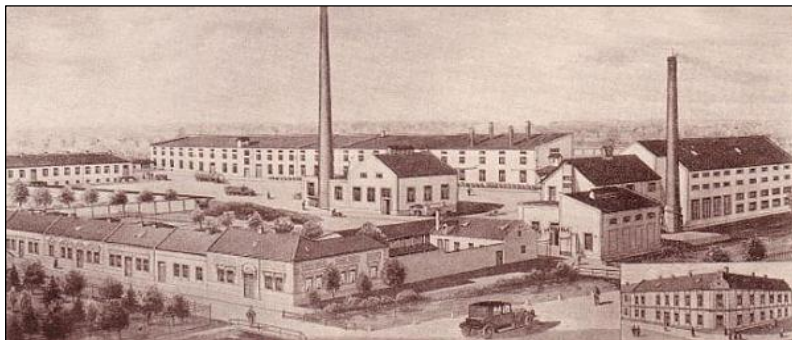
Na valné hromadě společnosti, konané 13. června 1907, usneseno změnit dosavadní útvar v akciovou společnost a tak již 1. června 1908 podnik byl převzat novou společností pod firmou „Akciová továrna na cukrovinky a čokoládu v Olomouci“, mající počátečního kapitálu 400.000 K, upsaného po většině obchodnictvem. Zásoby surovin a hotového zboží převzaty byly tehdy v ceně 30.842,06 K, výrobní zařízení a inventář v ceně 13.664,86 K. Personálu převzato bylo celkem 51 osob s měsíčním služným 796 K a týdenní mzdou 403,64 K. Poněvadž nové společnosti, na širším podkladě založené a vedené, dosavadní výrobní místnosti nepostačovaly, rozhodnuto postaviti novou tovární budovu. Tehdejší radniční správa donutila správní radu zajistiti stavební místo mimo obvod města, a to získáno na místě zvláště příznivě položeném při železniční trati, kde po zlomení tuhého odporu vlivných činitelů podniku nepřejících postavena byla roku 1909 velká, stylově ladně, vnitřním uspořádáním po stránce výrobní i zdravotní účelně a vzorně vyřešená tovární budova s příslušnými kancelářskými a hospodářskými budovami. Již z jara roku 1910 započato s 260 dělníky s výrobou v této nové továrně, která rozšířena byla na obory, jichž výroba v dřívějších najatých místnostech provozována býti nemohla. Novostavba továrny, jakož i strojní a ostatní zařízení pohltily zcela původní akciový kapitál a poněvadž rychlým rozšířením výrobků mladého podniku rostla i finanční potřeba pro nákupy surovin, pro úvěr zákazníkovi atd., zvýšen během roku 1910 akciový kapitál na 800.000 K.

Výrobky, nesoucí od roku 1908 slovní značku „Zora“ byly drobným a v nejširších masách obecenstva všech vrstev rozšířeným důkazem zdravého českého podnikání a hospodářské svépomoci. Naděje, skládané ve šťastné výsledky a radostné úspěchy podniku, vyjádřeny měly býti symbolickým slovem „Zora“ – znamenajícím jitřenku nové, lepší budoucnosti. Počátkem roku 1914 pojato bylo jméno „Zora“ do firmy a zaregistrováno, stalo se však ve válečných letech, kdy o přidělu nezbytných surovin rozhodovaly centrální úřady a průmyslové organizace ví-deňské, záminkou k hospodářské per-sekuci našeho podniku, projevivší se zejména, když nevyhověno bylo nátlaku, aby odiosní, nám ale také mile znějící slovo „Zora“ bylo z firmy vypuštěno a ze všech tiskopisů odstraněno.

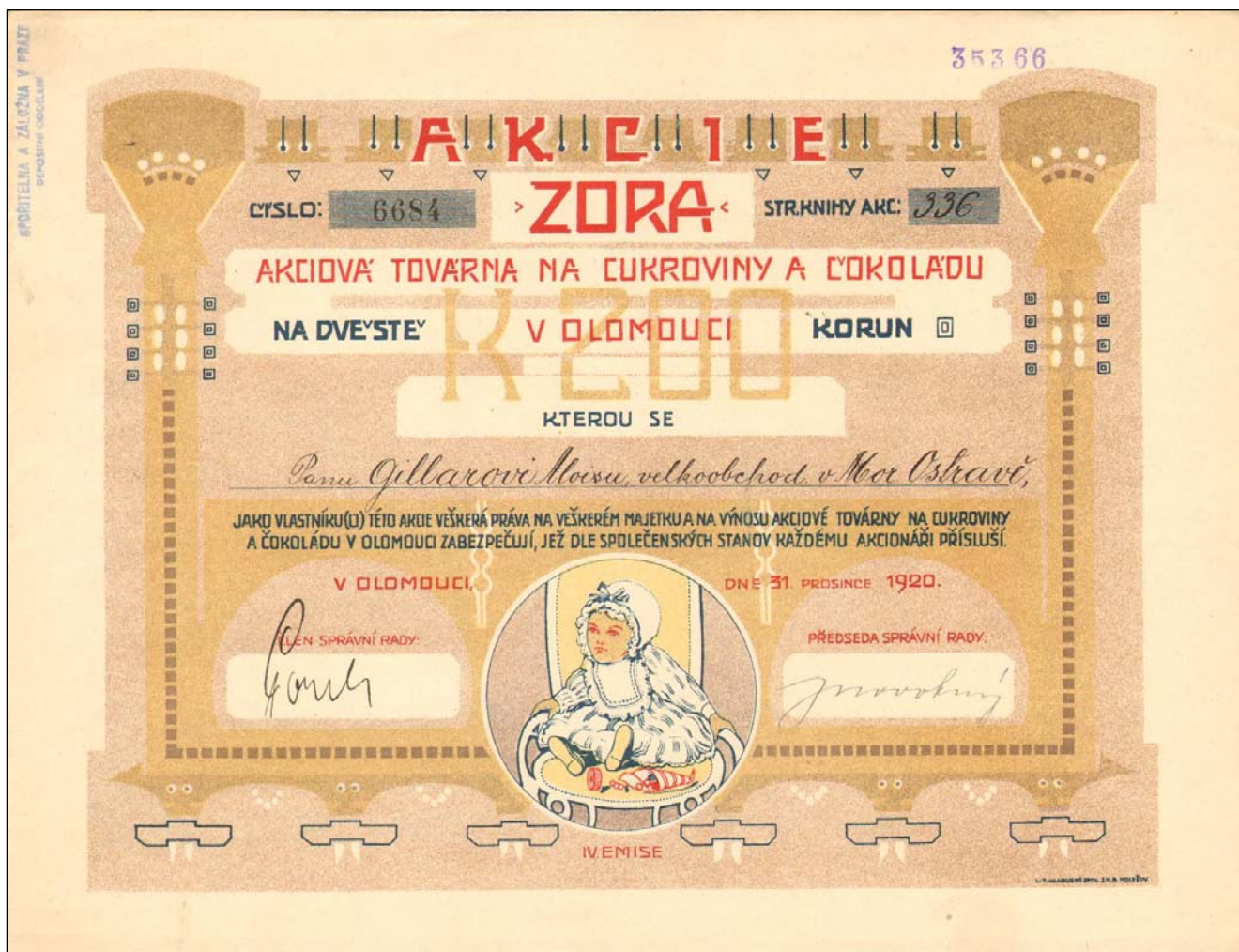
Zdravé jádro podniku mohlo plně vyrůst v mohutný, plodný strom, když doba popřevratová potvrdila starou pravdu, že svoboda politická znamená pro národ pracovitý také po-

Jedna z prvních verzí značky Zora asi z roku 1910-1911.

Pohled na Zoru asi z let 1911-1916. Ve výřezu původní sídlo na Dolním náměstí.

A1406 – Akcie firmy ZORA, akciová továrna na cukrovinky a čokoládu v Olomouci na 200 Kč, IV. emise z 31. 12. 1920, tisk Lit. Klabusay.

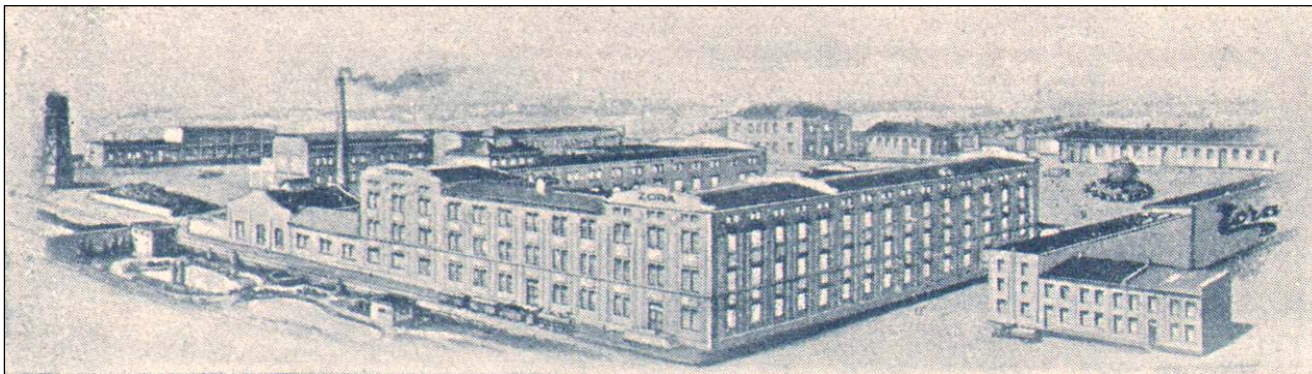
sílení hospodářské. Dík té okolnosti, že i v době krutého nedostatku poživatin všeho druhu zůstali jsme věrni své zásadě „vyráběti dobře a levně“, nadevše se svěstí příkladem jiných na zcestí chvilkových zisků a pamatujíce více na budoucnost, byly výrobky naše v době popřevratové tak hojně a rády vyhledávány, že již roku 1920 objevila se naléhavá nutnost velkou přístavbou rozšířiti a novými stroji vybaviti stávající továrnu. Každým následujícím rokem opakovala se potřeba dalšího rozšíření místností výrobních i rozmnožení strojního zařízení, za kterouž příčinou zvýšen byl akciový kapitál na 1.200.000 Kč a později pak na 2.400.000 Kč při značném agiovém zisku. Této III. a IV. emisse akcií opět zúčastnili se zájemci z kruhů obchodnických a zvláště cukrářských vedle starých i nových akcionářů všech vrstev měst i venkova a ze všech zemí našeho státu. Vedle toho však z důvodů rozumné hospodárnosti věnována byla každoročně největší část bilančních zisků na investice, které ve svém úhrnu několikanásobně převyšují zvýšený akciový kapitál. Tím docíleno toho, že tovární objekt, velmi značně zvětšený, jeví se dnes jako velkozávod ve svém oboru prvního řádu budovami a místnostmi požadavkům výrobní techniky i hygieny vzorně vyhovujícími, se strojním zařízením nejnovějších a nejrakčičtějších soustav, vesměs zcela nově zařízený počínaje zdrojem páry a pohonné síly, dávající 350 koňských sil vedle elektrické energie, až po ony stroje, které dávají zcela hotový výrobek anebo hotovému výrobku poslední úpravu. Až na 1.000 osob bývá zaměstnáno při obsluze těchto strojů, při výrobě, výpravě a odbytu všech těch sladkých a milých předmětů známých pode jménem „Zora“ a působících všude radost, kde se objeví. Mimo toho zaměstnává závod 100 úředníků, obchodních zástupců a personálu filiálek, které jako reprezentační prodejny a vzorkovny zřízeny jsou v Olomouci, v Praze, Brně, Bratislavě, Košicích a Luhačovicích. V ohledu sociálním měla správa závodu vždy plné porozumění pro potřeby všech svých zaměstnanců, zařídívši pro dělnictvo mimo jiné sprchové a vanové koupele, polední periodické vyvažování a také v otázce bytové přispěla k ulehčení tíživých poměrů aspoň části zaměstnanců postavením obytných domů, skýtajících příjemné, zdravé a levné bydlení (pozn. red. – z počátku pro 45 osob).

Dovoz surovin k výrobě potřebných domácích i zámořských děje se po vlastní vlečce až do nádvoří továrny ve vagonových zásilkách několika set vagonů ročně vedle ostatního materiálu, docházejícího po různu. Rozesílání a rozvážení hotového zboží do všech krajů státu děje se vagonovými zásilkami rovněž po vlastní vlečné dráze, čtyřmi vlastními nákladními auty, dvěma páry koní a proto ve všech krajích a místech, kam Vás náhodou cesta zavede, kyne Vám radostně na pozdrav v krámě či ve výkladci milá známá „Zora“ a vy neodoláte, abyste vzpomínku na její rodiště nepříjemnili sobě jejím lahodným požitkem. Avšak také za hranicemi naší vlasti není „Zora“ neznáma, bohužel, putování její do ciziny je velmi ztíženo celními opatřeními dotyčných států a zemí.

Rozvoj a postup továrny nejlépe osvětluje srovnání stavu a hodnoty výrobního zařízení z roku 1908 s dnešním stavem a pak ten fakt, že celoroční výroba čokolády a čokoládového zboží z roku 1911 rovná se asi dvoutýdenní výrobě dnešní.

Těmito slovy zhodnotil neznámý autor historii továrny v roce 1933 při příležitosti 35. výročí založení firmy. Avšak vývoj podniků „Zora“ nebyl ještě ukončen a továrna se stále rozrůstala. Jak jiné reklamní materiály firmy uvádí: Během několika měsíců byla započata přístavba dlouhého třípatrového křídla a velkého přízemního sálu, ve kterýchžto místnostech

postaveny budou také další nové stroje. Historie podniku jest důkazem, kolik zmůže snaživá, cílevědomá, prozíravá podnikavost a jest jen na naši veřejnosti, aby uvědomila si kolik národní síly tkví v hospodářském rozmachu a aby svou účastí přispěla k jeho zmožení.

Pohled na továrnu ZORA v Olomouci Hodolanech okolo roku 1933

Vraťme se, ale k podniku a jeho emisím akcií, které nás převážně zajímají. Původní kapitál 400.000 K byl rozdělený na 2.000 akcií po 200 K. Ke zvýšení došlo na řádné valné hromadě 27. června 1910 na 800.000 K vydáním 2.000 nových akcií označených jako II. emise. Ve valné hromadě 6. května 1919 pak bylo usneseno zvýšit kapitál o dalších 2.000 akcií do výše 1.200.000 Kč a konečně valná hromada 9. srpna 1920 pak zvýšila kapitál na 2.400.000 Kč vydáním 6.000 kusů označených jako IV. emise. Emisní kurz byla pro dosavadní akcionáře stanoven na 500 Kč a pro neakcionáře na 650 Kč. Na každých 5 akcií připadal podle stanov jeden hlas.

Dividendy byly vypláceny v letech 1916-1918 ve výši 15%, v roce 1919-1920 byla dividenda 25%. V roce 1921 dokonce 30%. V letech 1922-1926 opět 25% a v letech 1927-1932 to byla dividenda ve výši 20%. Poté výnos začal vlivem krize klesat a výnos na akcii začal klesat k hodnotě 15% a méně. Odhadní cena akcie při úředním likvidačním kurzu v Praze byla k 31. prosince 1919 stanovena na 650 Kč.

Zajímavé je porovnat rozvahy z let 1919 a 1925, kdy je vidět významný rozdíl v rozvoji podniku. V závorce rok 1925. Z rozvahy vyčteme např. hodnotu budov 424.747 Kč (2.272.590 Kč), pohledávky ve výši 2.513.494 Kč (5.588.838 Kč) závazků za 1.171.213 Kč (7.964.450 Kč). Na rezervním a zvláštních fondech bylo uloženo 1.228.986 Kč (5.525.108 Kč). Firma dosáhla v roce 1919 hrubého příjmu ve výši 5.900.000 Kč zatímco v roce 1925 to bylo již 32.498.283 Kč.

Reklamní účtenka ZORA asi rok 1936-1938.

Valná hromada akcionářů 22. června 1932, resp. se schválením 27. května 1935 rozhodla o zvýšení kapitálu na vrub stabilizačních fondů na 4.800.000 Kč nakalkováním všech akcií na 400 Kč, což bylo provedeno v průběhu roku 1936.

Firma zaměstnávala v letech 1936-1939 okolo 800-1.200 dělníků v závislosti na výrobě. Počet zaměstnanců rostl především díky se zvyšujícím se zájmu o výrobky a rozmanitostí sortimentu. Např. ceník z roku 1933 obsahuje 663 položek. Zora nabízela různé čokolády, např. oblíbenou vanilkovou, dále pak čokoládu na vaření, zlomkovou k jídlu, různé druhy tyčinek, čokoládové figurky, také kakao, kakaové máslo a kakaová zrna. Mezi pochoutkami a zvláštnostmi vynikaly různé druhy čokoládových dezertů např. Olomoucký, Berlínský a Vídeňský, Brněnský a další. Dále bylo v sortimentu želé, lízátko na tyčince a různé druhy oplatek. Neméně bohatá byla také nabídka nečokoládových cukrovinek jako lékořicové, gumové, různé pastilky a dražé, smetanové a ruské karamely, drops a furé.

Později založené zvláštní oddělení nabízelo také výrobu zdravotních, přírodních a luxusních specialit podle přání a receptur odběratelů, tj. především lékáren a lékařů. Například pro obecního a železničního lékaře v Hodolanech vyráběla Zora "První karamely", zaručené bylinné bonbony z nečistších horských bylin.

Neméně zajímavá je historie reklamních motivů Zory. Původní slovo a význam Jitřenky byl hodně problematický. Jednak již při zahájení výroby byl trnem v oku místním německým úředníkům. Proto značka nebyla doprovázena portrétem Zory, ale spíš jen znázorněním motivu vycházejícího slunce jako motivu Jitřenky. To se však stalo nepohodlným zejména se začátkem války, kdy se tento motiv či jakákoli slovanská vazba nelíbila Vídni a proto i jak uváděl dobový výklad historie jméno muselo z firmy zmizet. Jenže jaký motiv by byl vhodný. Asi kolem roku 1915 se začal objevovat motiv černouška. Tento motiv byl zpočátku ve firmě používán jako motiv u kakaa a zřejmě tedy byl využit i pro další výrobky. Po skončení první světové války se firma vrátila k názvu Zora. Nemohla, ale používat motiv Jitřenky, protože mezitím se výrazně rozšířila firma Jitřenka, továrna na cukrovinky v Hradci Králové. Proto zůstal černoušek motivem firmy až do konce čtyřicátých let. Obecně tento motiv je spojován s koloniálními motivy kakaových plantáží. Zajímavostí je jistě použití černouška s fezem, který je především symbolem islámských zemí.

Nahoře – reklamní motiv černouška s kornoutem bonbonů, asi rok 1926-1933

A1462 – Akcie firmy ZORA, akciová továrna na cukrovinky a čokoládu v Olomouci na 400 K emise z 1. 6. 1943, tisk Giesecke & Devrient.

V oboru kávy je tento motiv tradičním pro firmu Julius Meinl. V oboru čokolády je dominantním pro firmu Sarotti. Právě s touto firmou měla Zora obtíže při používání podobné značky a snad právě proto začala se zavedením německé správy na úřadech Protektorátu používat místo černouška motiv erbu se jménem Zora.

Valná hromada konaná 29. června 1942 schválila zvýšení kapitálu k tíži rezervního fondu na 9.600.000 K vydáním 12.000 nových akcií po 400 K. Akcionáři se údajně zřekli předkupního práva nových akcií ve prospěch válečných poškozenců. Z materiálů vyplývá, že došlo k výměně všech akcií, protože od roku 1943 byly vypláceny dividendové kupony opět od čísla 1. Nové akcie byly tištěny podle klasického německého vzoru a byly vyrobeny v tiskárně Giesecke & Devrient. Jde o klasický tříbarevný knihtisk doplněný suchou pečeti.

Během války se dalším výrobním programem firmy stalo pečivo, částečně jako náhradní program za pokles při výrobě nedostatkové čokolády. Podnik z malého družstva s 15 zaměstnanci dosáhl téměř stonásobného počtu dělníků a jako takový nemohl ujít znárodnění mezi prvními. Celý podnik byl znárodněn a majetková podstata začleněna do Zory, továrny na čokoládu a cukroviny národní podnik vyhláškou č.1918 z roku 1946 s výjimkou 3.000.000 Kč vkladů ve staré měně, padesáti podílů firmy „Ústředna“, nákupní, dovozní a prodejní družstvo továren na kakaové výrobky v Praze, z.s.s r.o. a jedné 3,50% státní pokladniční poukázky Protektorátu Čechy a Morava na 100.000 K. Vyhláškou č.1710 z roku 1946 pak byla ještě dodatečně vyčleněna celá síť prodejen s vybavením a to vše začleněno pod ústřední orgán Československé čokoládovny, národní podnik. Do nového podniku Zora byly postupně začleněny další menší výrobci jako Josef Mikšovský, Union a další, kteří byly znárodněni a nebo konfiskováni. V pozdější reorganizaci výroby byla továrna Zora součástí Moravských čokoládoven, n.p. a od 60. let součástí Československých čokoládoven, oborového podniku v Praze.

I v období socialismu se zde vyráběly výrobky vysoké kvality, často oceňované na mezinárodních i domácích výstavách a veletrzích. Medaile z Bruselu, Paříže i Prahy získaly figurky z mléčné a hořké čokolády, tyčinka Milena a také různé druhy čokolád. V roce 1992 došlo v rámci prodeje podniku Čokoládovny skupině Nestlé i k převodu továrny Zora Olomouc do tohoto svazku. Pozdější rekonstrukce znamenala i modernější výrobní linky a v roce 1999 po rozdělení původních Čokoládoven se stala Zora i výrobcem čokolád značky Orion nebo Deli a dnes se zde vyrábí produkty koncernu Nestlé pro další evropské státy.

Rudolf Piša

NOVINKY

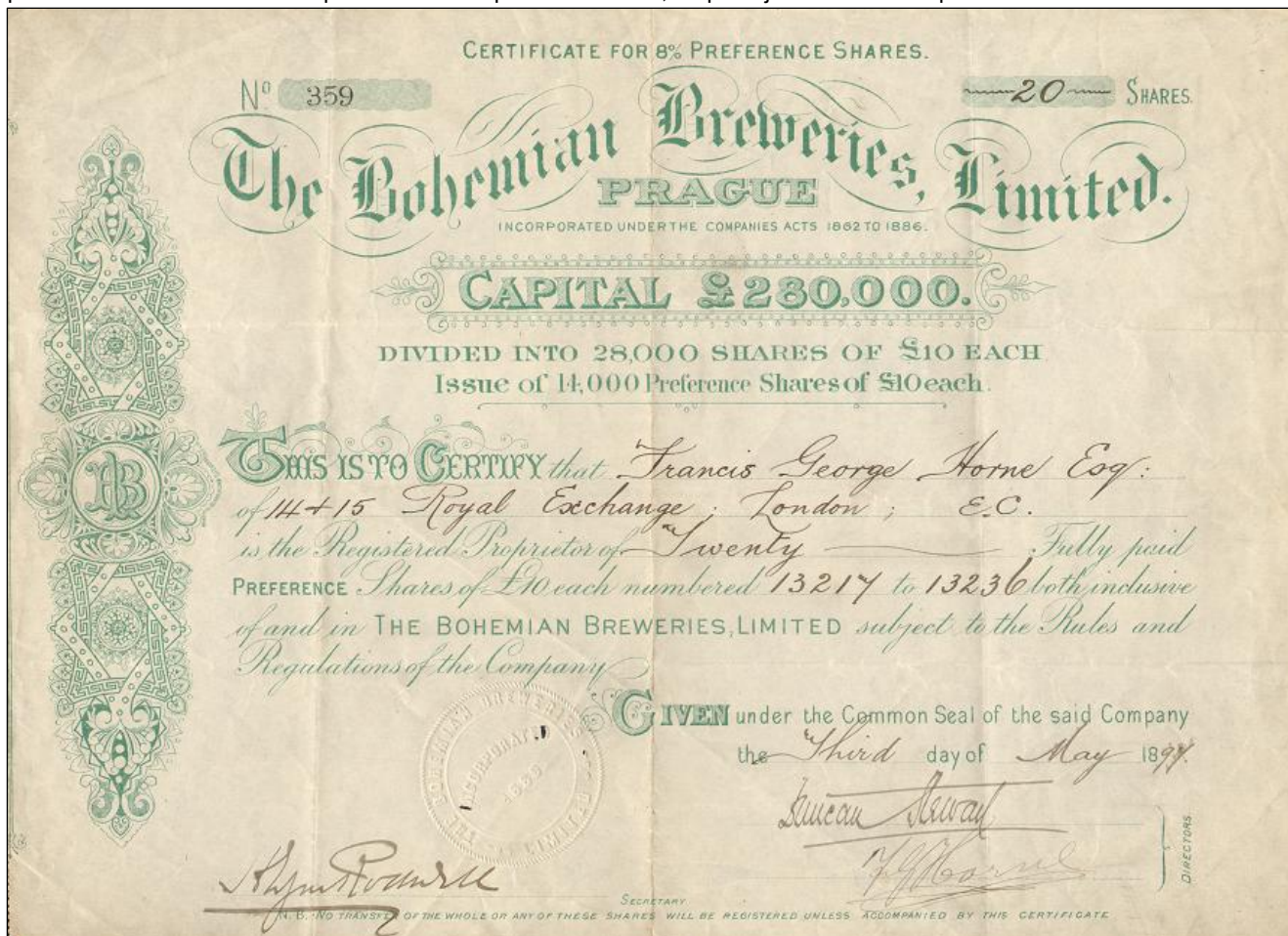
Dnes představované novinky mají v našich sbírkách zvláštní postavení. Jde o tzv. bohemika, tedy cenné papíry se vztahem k našemu území, ale přesto nevydané u nás. V případě našich novinek však jde o podniky, které se na našem území přímo nacházely.

První z novinek je akcie The Bohemian Breweries, Limited Prague. Jedná se o akcii pivovarnické společnosti se sídlem v Londýně, která koupila pivovar v Libni a později v Práči. V katalogu pivovarů a sladoven je společnost uvedena na str. 203 jako tzv. exot bez záznamů emisí, právě z toho důvodu, že není vysloveně českou společností. Ziskáním tohoto doposud neznámého exempláře můžeme současně opravit i údaje o dané firmě.

Z akcie můžeme vyčíst, že firma byla založena podle zákonů z let 1862-1886 a tedy nemohla být vytištěna dříve. Suchá pečeť, tedy důležitý prvek na anglických akciích zpravidla obsahuje i důležitý rok založení společnosti. V tomto případě je zde uveden rok 1889. Tím se nám posouvá i rok převzetí tzv. nového pivovaru v Libni pod tuto firmu. Pivovar sice vznikl v roce 1869, resp. v provozu byl od roku 1874, ale The Bohemian Breweries, Limited jej převzala až v roce 1889. Tím můžeme jednoznačně prokázat, že kapitál 280.000 £ je kapitálem zakladatelským stejně jako je tato emise akcií, byť je listina vystavena až 3. května 1897.

Z akcie se tedy můžeme dozvědět, že bylo vydáno 14.000 běžných akcií a 14.000 prioritních akcií, každá po 10 £ což byla velmi vysoká částka a není obvyklá ani v poměrech u anglických akcií. Obvykle je nominál akcií v pencích, maximálně kolem 1 libry. Lze tedy jednoznačně prohlásit, že se jednalo o firmu pro větší investory, resp. jen pro úzký okruh akcionářů. Akcie rozhodně nebyly vydány pro široké publikum. Navíc, jak je pro Anglii typické, jde o hromadné listiny, tedy fyzicky jich bylo vydáno mnohem menší množství než emitovaných akcií. Konkrétně náš kus představuje dvacet akcií v číselné řadě 13217-13236, tedy téměř na konci číselné řady a přitom listina nese pořadové číslo 359. Můžeme tedy odhadnout, že listin nebylo vydáno víc jak 400 kusů. Podobný může být počet u běžných akcií, kterou však doposud neznáme. Krom toho naplnění celého kapitálu neproběhlo v počátečním roce, ale průběžně jak je vidět i na datu vystavení této listiny.

Společnost tedy získala v roce 1889 pivovar v Libni, později nazývaný anglický a pivovar v Práči. Obě města byly na předměstí Prahy. Libeň je její součástí od roku 1901, Práče, resp. Záběhlice od roku 1922. Společnost se v roce 1903 začala dostávat do finančních obtíží a v roce 1906 byla nucena oba pivovary prodat. Novým vlastníkem se stal Josef Kornfeld, který libeňský pivovar provozoval do roku 1928 a poté jej využíval do roku 1939 jen jako sladovnu a pražský pivovar uzavřel v roce 1937. Společnost sama pak v roce 1906, resp. zřejmě v roce 1907 po likvidační bilanci zanikla.

E4574 – Prioritní akcie The Bohemian Breweries, Limited, 20 akcií po 10 £, vydáno v Londýně 3.5.1897, tisk Whitehead Morris & Lowe.

Druhou neméně zajímavou akcií je opět prioritní akcie společnosti Königswart, Limited. Tato akcie je zajímavá nejen poněkud odlišnou úpravou běžných anglických akcií, nejde totiž o klasický jednobarevný tisk jako v předešlém případě. Akcie je dvoubarevná, tvořená podtiskem a hlavní textovou a rámečkovou deskou. Kromě obvyklé suché pečeti u podpisů je však vyrobena s ještě jednou a to středovou pečetí, znakem kynžvartského panství - Metternichů. Listina je rovněž zajímavá

svým dvoujazyčným složením textu, tedy anglického a německého, což je důkazem toho, že firma byla založena s mezinárodní účastí nejen anglického kapitálu, ale i německého, resp. rakouského.

Tím však zřetelně údaje k dané firmě téměř končí a prozatím se další informace jeví nezřetelně, zejména sama existence společnosti i předmět jejího podnikání na našem území. Königswart, tedy česky Kynžvart je lázeňské město ležící asi 5 km západně od Mariánských Lázní. V roce 1873 zřídil kníže Metternich druhou velkou oboru mezi Kynžvartem a Mariánskými Lázněmi. To byl také hlavní důvod odklonu železniční tratě a budovy nádraží v Kynžvartě, protože kníže nepovolil stavbu trati přes svojí oboru. V roce 1902 je Kynžvart přes velké protesty Kynžvartského obyvatelstva připojen k okresu Mariánské Lázně. Tímto rozhodnutím se však změnila okolnosti a tak si můžeme 23. března 1902 v Mariánskolázeňských novinách přečíst článek s názvem „Nová cesta do Kynžvartu“ kde se m.j. píše: „Jeho Jasnost kníže Metternich dal svolení k výstavbě nové a krátké jízdni, jezdecké a pěší cesty ze strany od akciové společnosti 'Königswart-Limited' do Mariánských Lázní. Tento nově založený sad vychází z Lázní Kynžvartu nad tzv. zelenou cestou skrze oboru, vede kolem oborské lesovny a ústí v Mariánských Lázních u Lesního pramene. Ve vzdálenostech jednoho kilometru mají být postaveny přístřešky a kiosky, ve kterých má být podáván Richardův pramen a jiné nápoje, takže P.T. lázeňští hosté by byli nejen chráněni před nastanuvším deštivým počasím, ale při případné únavě by se mohli také osvěžit. Celou cestu z Mariánských Lázní do Kynžvartu nebo opačně by měli chodci pohodlně projít za hodinu“. Alej Svobody, též nazývaná Svobodova alej je dodnes nejkratší cestou mezi Mariánskými Lázněmi a Lázněmi Kynžvart. Dnes alej tvoří 395 dubů a je oblíbenou vycházkovou trasou.

Materiály k existenci samotné společnosti jsou však velmi chatrné, téměř žádné. Víme, že společnost byla založena koncem asi v letech 1900-1901 s kapitálem 100.000 £ rozděleným na 50.000 běžných a 50.000 prioritních akcií po 1 £, opět vydávaných jako hromadné listiny. Náš exemplář byl vydán 21. ledna 1902 s pořadovým číslem 1.956 a tedy akcií jistě bylo vydáno okolo 2.500 kusů v každé emisi. Prameny dále uvádějí, že hlavním akcionářem byl prezident společnosti United States Steel Company, ale jeho jméno není uváděno. Rovněž přesný předmět podnikání, ziskovost a okolnosti a datum zániku nejsou doposud známy. Víme jen, že alej stojí dodnes a je chráněným přírodním územím.

E4351 – Prioritní akcie firmy Königswart, Limited, 10 akcií po 1 £, vydáno v Londýně 21.1.1902, tisk Jordan and Sons, Limited.

DAS

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divizí je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stále výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divizi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převeze aktivity této divize.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.
Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

M·C·P
MUZEUM CENNÝCH PAPÍRŮ
NADAČNÍ FOND

NADAČNÍ KONTO

369 00 00 369 / 0800

Česká spořitelna, a.s.

220 00 74 660 / 2010

Fio banka, a.s.

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.